

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **ELEKTROPLAN s. r. o.**, se sídlem Loketská 344/12, Karlovy Vary, zastoupen JUDr. Jiřím Trnkou, Ph.D., advokátem se sídlem V. Talicha 1807/14, České Budějovice, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o kasační stížnosti osoby domáhající se postavení osoby zúčastněné na řízení: **J. V.**, zastoupen Mgr. et Mgr. Petrou Šrámkovou Harantovou, advokátkou se sídlem Hálkova 1229/44, Plzeň, proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 2. 2023, č. j. 77 Af 3/2021-92,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Stěžovateli J. V. **se vrací** soudní poplatek za kasační stížnost ve výši 5 000 Kč, který bude vyplacen z účtu Nejvyššího správního soudu k rukám jeho zástupkyně Mgr. et Mgr. Petry Šrámkové Harantové, advokátky, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I.

[1] V záhlaví uvedeným usnesením Krajský soud v Plzni (dále též „krajský soud“) podle § 34 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“) rozhodl, že J. V. (dále též „stěžovatel“) není osobou zúčastněnou na řízení vedeném před krajským soudem pod sp. zn. 77 Af 3/2021. Dle krajského soudu stěžovatel nespĺňuje podmínky pro to, aby mohl být v projednávaném řízení osobou zúčastněnou na řízení. Skutečnost, že s ním žalobce vede soukromoprávní spor u Okresního soudu v Klatovech, nezakládá jeho právo být osobou zúčastněnou na řízení podle s. ř. s.

Z rozhodnutí žalovaného stěžovateli neplynou žádná práva ani povinnosti, a výsledkem probíhajícího soudního řízení nemůže být nikterak dotčen. Ze stejných důvodů krajský soud nevyhověl ani žádosti stěžovatele o nahlédnutí do spisu.

II.

[2] Proti usnesení krajského soudu podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Namítl, že splňuje obě zákonné podmínky pro to, aby mu bylo přiznáno postavení osoby zúčastněné na řízení. Formální podmínku splnil tím, že krajskému soudu zaslal příslušný návrh na přiznání tohoto postavení. Prokázal taktéž splnění materiální podmínky, tedy dotčení na svých právech. To spatřuje především v tom, že žalobce podal proti stěžovateli jakožto žalovanému k Okresnímu soudu v Klatovech žalobu o náhradu škody. V této žalobě se přitom žalobce opírá zejména o argumenty vyplývající právě z rozhodnutí žalovaného, jenž je předmětem řízení před krajským soudem. Rozhodnutí krajského soudu tak může mít negativní dopady do ekonomické sféry stěžovatele. Tento možný negativní dopad chtěl stěžovatel zvrátit tím, že by v řízení před krajským soudem prokázal absenci příčinné souvislosti mezi jeho jednáním a způsobenou škodou. Dle stěžovatele je smyslem institutu osoby zúčastněné na řízení zajistit ochranu práv osob odlišných od účastníků řízení. V dané věci se jedná o veřejné subjektivní právo stěžovatele podnikat, právo na vznik, změnu či zánik vztahů veřejného práva, tedy i práva na právní jistotu a předvídatelnost při výkladu zákonů a jiných právních norem. Pokud by byl stěžovatel oprávněn doložit v řízení před krajským soudem důkazy, bylo by prokázáno, že rozhodnutí žalovaného je nesprávné a opírá se o nedostatečně zjištěný skutkový stav. K tomu stěžovatel poukázal na konkrétní pochybení žalovaného. Jelikož stěžovatel nebyl účastníkem daňového řízení, nemohl ovlivnit výsledek kontroly a bránit se proti němu. V další části kasační stížnosti a jejím doplnění stěžovatel obsáhle napadl konkrétní závěry a postupy správních orgánů v daňovém řízení. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu projednání a řízení.

III.

[3] Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznil, že pro naplnění materiální podmínky účastenství musí existovat alespoň možné přímé dotčení na veřejných subjektivních právech a povinnostech, nikoliv na právech a povinnostech svou povahou soukromoprávních. Stěžovatel však spatřuje možné dotčení ve svých právech a povinnostech právě v rovině soukromoprávní. Krom toho žalovaný zdůraznil, že stěžovatel ani nebyl účastníkem správního řízení a z něj vzešlé rozhodnutí mu nezakládalo žádná práva ani povinnosti. Tímto rozhodnutím nijak nebylo dotčeno právo stěžovatele podnikat. Žalovaný se proto ztotožnil se závěrem krajského soudu a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

pokračování

IV.

[5] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost byla podána osobou oprávněnou ve smyslu ustanovení § 102 s. ř. s. Důvody kasační stížnosti, jak je stěžovatel obsahově vymezil, se opírají o důvody podřaditelné pod § 103 odst. 1 s. ř. s. Kasační stížnost není nepřijatelná ani z jiných důvodů plynoucích z ustanovení § 104 s. ř. s. Nejvyšší správní soud k tomu podotýká, že se již v minulosti vypořádal s otázkou, zda je kasační stížnost proti rozhodnutí o tom, že určitá osoba není osobou zúčastněnou na řízení, s ohledem na § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. přípustná, či nikoliv. Dospěl k názoru, že přípustná je, neboť v daném případě nejde o kasační stížnost proti usnesení, kterým se pouze upravuje vedení řízení, nýbrž naopak takové usnesení má zásadní dopad na práva osoby, o níž se prohlašuje, že osobou zúčastněnou na řízení není (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 7 As 43/2005-53 a rozsudek téhož soudu ze dne 2. 10. 2013, č. j. 6 As 94/2013-26).

[7] Dále se Nejvyšší správní soud zabýval obecně namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozhodnutí. Dospěl přitom k závěru, že rozhodnutí krajského soudu plně dostalo požadavkům ustálené judikatury kladeným na odůvodnění soudních rozhodnutí (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, č. 34/1996 Sb. ÚS, a ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, č. 85/1997 Sb. ÚS, rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52 a ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, či usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-76). Z jeho odůvodnění je zřejmé, z jakého skutkového stavu krajský soud vycházel, jak vyhodnotil pro věc rozhodné skutkové okolnosti a jak je následně právně posoudil. Rozhodnutí je řádně odůvodněno a je plně srozumitelné.

[8] Stěžovatel kasační stížností brojí proti usnesení krajského soudu, kterým bylo rozhodnuto o tom, že není osobou zúčastněnou na řízení ve smyslu § 34 s. ř. s. Podle stěžovatele může totiž mít řízení před krajským soudem přímý vliv na rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Klatovech pod sp. zn. 4 C 173/2022, v níž žalobce podal žalobu na náhradu škody ve výši 6 408 146 Kč, a žalovanou stranou je právě stěžovatel.

[9] Nejvyšší správní soud uvedené argumentaci nepřisvědčil.

[10] Nejvyšší správní soud úvodem připomíná, že předmětem přezkumu v rámci tohoto řízení je usnesení krajského soudu, podle něhož stěžovatel není osobou zúčastněnou na daném řízení pro nesplnění tzv. materiální podmínky spočívající v přímém dotčení na jeho právech vydáním napadeného rozhodnutí. Ke kasační argumentaci stěžovatele týkající se důvodů, pro které stěžovatel považuje rozhodnutí vydané v daňovém řízení za nezákonné, resp. nesprávné soud proto v tomto řízení nemohl přihlížet, neboť tyto námitky přímo nesouvisí s rozhodovacími důvody krajského soudu (k tomu srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 9. 2009, č. j. 7 Afs 106/2009-77, č. 2103/2010 Sb. NSS).

Předmětem tohoto řízení není věcné posouzení samotné žaloby projednávané před krajským soudem, tedy přezkum zákonnosti žalobou napadeného rozhodnutí či správnosti procesního postupu správních orgánů. Kasačnímu soudu v nynějším řízení tedy především nijak nepřisluší, aby se (být nepřímo) zabýval otázkou zákonnosti žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného ve věci odvodu za porušení rozpočtové kázně.

[11] Podle § 34 s. ř. s. odst. 1 platí, že *[o]sobami zúčastněnými na řízení jsou osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat.*

[12] Z § 34 odst. 1 s. ř. s. vyplývá, že osobou zúčastněnou na řízení je osoba (odlišná od účastníka řízení) splňující alespoň jednu ze dvou podmínek. Buďto se musí jednat o osobu, která byla přímo dotčena ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, popř. se musí jednat o osobu, která může být přímo dotčena zrušením rozhodnutí nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu (tzv. podmínka materiální). Současně však musí tato osoba splnit i tzv. podmínku formální, a sice soudu oznámit, že bude v řízení práva osoby zúčastněné na řízení uplatňovat. K uvedeným podmínkám srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2004, č. j. 7 As 33/2003-80, ze dne 16. 7. 2009, č. j. 8 Afs 15/2009-129, ze dne 5. 8. 2010, č. j. 7 Afs 5/2010-284, ze dne 26. 8. 2010, č. j. 1 As 17/2010-294 či ze dne 7. 2. 2019, č. j. 7 As 400/2018-100. Teprve kumulativním splněním obou podmínek se daný subjekt stává osobou zúčastněnou na řízení se všemi procesními právy z tohoto postavení vyplývajícími (vedle výše uvedené judikatury srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2010, č. j. 7 As 70/2009-190 či ze dne 19. 4. 2018, č. j. 2 As 107/2017-72).

[13] V projednávaném řízení není sporu o tom, že stěžovatel naplnil formální podmínku. Stěžejní je tedy posoudit naplnění materiální podmínky, tedy skutečnosti, zda je stěžovatel osobou, která byla přímo dotčena na svých veřejných subjektivních právech a povinnostech vydáním rozhodnutí žalovaného nebo se jedná o osobu, která může být přímo dotčena zrušením rozhodnutí žalovaného nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu. V již výše uvedeném rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2009, č. j. 8 Afs 15/2009-129, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že *„[p]ři interpretaci pojmu ‚přímé dotčení práv a povinností‘ může být okruh osob zúčastněných na řízení širší, než byl okruh účastníků předcházejícího správního řízení, může být však i užší. Vzhledem k tomu, že se tyto vztahy posuzují nově, je třeba brát řízení před správním orgánem a jeho výsledek pouze za východisko úvah o tom, zda ta která osoba naplňuje materiální znak osoby zúčastněné na řízení. Zatímco na možný užší okruh osob zúčastněných na řízení, než byl okruh účastníků předchozího správního řízení, existují v právní teorii různé názory, na možný širší okruh osob zúčastněných na řízení, než byl okruh účastníků předchozího správního řízení, je právní teorie názorově zcela jednotná. Z hlediska charakteru práv a povinností, které musí (mohou) být dotčeny, se musí jednat o subjektivní veřejná práva a povinnosti, chráněné správními soudy (srov. § 2 s. ř. s.), nikoliv práva a povinnosti svou povahou soukromoprávní“* (zdůrazněno soudem). Podle stávající judikatury Nejvyššího správního soudu nelze za naplnění podmínky přímého dotčení práv považovat pouhý zájem určité osoby na výsledku řízení anebo dotčení na soukromých

pokračování

právech v důsledku výsledku řízení (srov. rozsudky ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 Afs 40/2011-125, ze dne 14. 7. 2009, č. j. 2 As 44/2009-44, nebo ze dne 26. 6. 2013, č. j. 6 As 24/2013-42, a rozsudek rozšířeného senátu ze dne 8. 11. 2011, č. j. 1 Afs 81/2010-268, č. 2508/2012 Sb. NSS). V rozsudku ze dne 15. 5. 2020, č. j. 3 As 412/2019-28, zdejší soud taktéž vysvětlil, že důvodem účasti osoby zúčastněné na řízení má být hájení vlastních práv dotčených správním rozhodnutím či jeho nevydáním, nikoliv poskytnutí pomoci jedné z procesních stran. Tento institut má totiž sloužit k hájení vlastních práv odlišných od práv účastníků řízení, přičemž nehraje roli, zdali se zájmy osoby zúčastněné na řízení shodují se zájmy některého z účastníků (tedy zda se tato osoba přiklání na jednu či druhou stranu sporu, anebo nikoliv).

[14] V projednávaném případě není právě tato materiální podmínka, která je předpokladem přiznání statutu osoby zúčastněné na řízení, naplněna. Stěžovatel totiž spojuje její splnění se skutečností, že projednávané soudní řízení má přímý vliv na rozhodnutí ve věci vedené u Okresního soudu v Klatovech pod sp. zn. 4 C 173/2022, v níž se žalobce domáhá po stěžovateli jakožto osobě, která pro něj připravila zadávací řízení, náhrady škody odpovídající části uloženého odvodu za porušení rozpočtové kázně v souvislosti se zadáním předmětné zakázky. Uvedené soudní řízení je však soukromoprávní povahy, a totéž lze konstatovat o povaze práv a povinností, o nichž je v daném řízení rozhodováno. Není tak naplněna podmínka, aby byla v rámci řízení vedeného před krajským soudem dotčena či alespoň ohrožena veřejná subjektivní práva stěžovatele. Splněna není rovněž podmínka o „přímosti“ zásahu do práv stěžovatele, neboť v řízení před krajským soudem se nerozhoduje o žádných právech a povinnostech stěžovatele. Vliv do jeho právní sféry by mohl být nanejvýše nepřímý. Uvedené závěry však stěžovateli nebrání, aby uplatnil argumentaci přednesenou před Nejvyšším správním soudem rovněž v jeho soukromoprávním sporu.

[15] Za čistě účelový pak považuje Nejvyšší správní soud argument, že postupem v projednávaném řízení bude zasazeno do stěžovatelova veřejného subjektivního práva na podnikání. Jak již bylo uvedeno výše, v projednávané věci se vůbec o právech a povinnostech stěžovatele nerozhoduje. Nemohou tak být dotčena ani jeho veřejná subjektivní práva. Skutečnost, že neúspěch v soukromoprávním řízení (nezávislý na projednávaném řízení) může mít dopad do schopnosti stěžovatele podnikat, je poté rovněž jen a pouze soukromoprávní povahy. Uvedená námitka je tak nedůvodná.

[16] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že krajský soud nepochybil, pokud stěžovateli postavení osoby zúčastněné na řízení nepřiznal.

[17] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.). Ve věci rozhodl dle § 109 odst. 2 s. ř. s. bez jednání.

[18] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému v řízení o kasační stížnosti nad rámec běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly. Žalobce se ke kasační stížnosti nevyjádřil (pouze doplňoval podklady potenciálně relevantní pro řízení před krajským soudem).

Z uvedených důvodů soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[19] Podle § 10 odst. 2 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále též „zákon o soudních poplatcích“), soud vrátí soudní poplatek tomu, kdo jej zaplatil na základě nesprávné výzvy soudu nebo na základě nesprávného rozhodnutí soudu, kterým mu byla tato povinnost uložena. Nejvyšší správní soud stěžovatele v důsledku administrativního pochybení usnesením ze dne 30. 3. 2023, č. j. 7 As 64/2023-35, vyzval k zaplacení soudního poplatku, přestože kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o tom, že určitá osoba není osobou zúčastněnou na řízení, není spojena s poplatkovou povinností (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2015, č. j. 2 As 262/2015-18). Výrokem III. proto Nejvyšší správní soud rozhodl o vrácení soudního poplatku. Podle § 10a odst. 1 zákona o soudních poplatcích se soudní poplatky vrací ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým bylo o vrácení rozhodnuto.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2023

Tomáš Foltas
předseda senátu